

**ВПЛИВ СВІТОВИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПІДПРИЄМСТВ ЦУКРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**
**INFLUENCE OF WORLD GLOBALIZATION ON SUGAR ENTERPRISES
ACTIVITY**

**Духновська Л. М., кандидат економічних наук, Національний Університет
Харчових Технологій**

**Dukhnovska L.M., Candidate of Economic Sciences, The National University
of Food Technologies**

Анотація: в статті висвітлено проблеми галузі у глобальній перспективі та розроблено комплексну систему заходів державного регулювання, що забезпечить ефективне функціонування підприємств цукрової промисловості.

Annotation: *The article outlines the problems sugar industry in global prospect. A complex system of government control arrangements is worked out in the article It provides effective work of sugar industry enterprises.*

Ключові слова: цукрова промисловість, державна підтримка, економічні наслідки, інтеграція, ринок цукру, імпорт, квоти.

Key words: sugar industry, governmental support, economic consequences, integration, sugar market, import, quotas.

I. Вступ. Самим значимим явищем сучасності в галузі економіки є її глобалізація, що являє собою добровільне об'єднання країн з метою лібералізації та гармонізації відповідно до загальних правил міждержавних торговельних відносин. Необхідність вступу України до Світової організації торгівлі (СОТ) обумовлена завданнями інтеграції у світову економічну систему, створення більш сприятливих умов доступу на світові ринки, залучення іноземного капіталу та інноваційних технологій в Україну.

Україна займає п'яте місце на європейському континенті по кількості населення та друге за розмірами території держави. За своїми економічними можливостями, інтелектуальному та науково-технічному потенціалу вона належить до найбільш розвинутих європейських держав. Українське суспільство повинно використати свої потенційні переваги, знайти своє місце на світовому ринку, зайняти значні позиції у тих сферах економічної діяльності, де існують визначені умови. Це повинен бути процес, яким необхідно направлено та ефективно управляти, не розраховуючи лише на дію ринкових регуляторів.

II. Постановка завдання. Дослідження впливу світових глобалізаційних процесів на функціонування підприємств цукрової промисловості в умовах розвитку конкурентного середовища.

III. Результати. Інтеграційні та глобалізаційні тенденції у світовій економіці підтверджують той факт, що конкурентна політика не може залишатися, як раніше, обмеженою рамками окремої держави, а стає предметом міжнародної взаємодії. Посилення міжнародного характеру конкуренції супроводжується розвитком як позитивних, так і негативних явищ і обумовлює необхідність формування нової моделі єдиної конкурентної політики, створення адекватного сучасним вимогам наддержавного механізму регулювання конкурентних відносин. Україна, обравши євроінтеграційний курс як стратегію соціально-економічного розвитку, повинна формувати свою конкурентну політику з урахуванням світового досвіду захисту конкуренції та міжнародних вимог у цій сфері.

Цукор займає одне з перших місць серед найважливіших продуктів харчування. При сучасному рівні купівельної спроможності населення він є найбільш доступним продуктом у раціоні харчування населення. А цукровий буряк – це не тільки умова продовольчої незалежності країни, але і гарантія робочих місць, доходів бурякосіючих господарств, фактор підвищення культури землеробства, велике джерело цінних кормів для тваринництва. Вступ України у СОТ на загальних підставах буде сприяти ліквідації вітчизняного

бурякоцукрового комплексу, що абсолютно неприйнятно. Для підтвердження наданого висновку представимо економічні та соціальні наслідки ввезення цукру-сирцю тростинного в Україну у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Економічні та соціальні наслідки ввезення цукру-сирцю тростинного в Україну

Наслідки ввезення цукру-сирцю	Обсяг тарифної квоти, тис. тонн		
	200	260	350
Закриття цукрових заводів, кількість	17	22	30
Скорочення площ посіву цукрових буряків, тис. га	87	113	152
Скорочення заготівлі сировини, млн. т	1,6	2,1	2,8
Бюджет недоотримає коштів: - від сплати мита, тис. грн.	317936	413317	556389
- від сплати ПДВ (з 1 т цукру – 62 грн.), тис. грн.	11902	15472	20828
Вивіз капіталу з України, тис. дол. США	40000	52000	70000
Скорочення робочих місць у виробництві цукру, сільському господарстві і на допоміжних підприємствах, тис. чол.	64	83	112
Обсяг коштів, необхідних для створення цієї кількості робочих місць (згідно з статистичними даними вартість 1 робочого місця – 40000 грн.) млн. грн.	2560	3320	4480

На наш погляд, захисна стратегія України від зайвого імпорту цукру повинна бути спрямована на створення сприятливих умов вітчизняним виробникам. Створити ефективну систему захисних заходів від зайвого імпорту неможливо без дослідження ринку, що являється важливим джерелом для прийняття ефективних управлінських рішень.

Головним параметром регулювання ринку повинна стати внутрішня ціна білого цукру, що багато в чому залежить від собівартості сирцю та обсягу квоти. Вирішуючи проблему визначення річного розміру квоти на сирець для того щоб запобігти утворенню надлишкових залишків сирцю, необхідно насамперед орієнтуватися на його потребу і потенційні виробничі потужності.

Розмір ставки повинен залежати від середнього рівня світових цін на сирець, які легко прогнозуються. З огляду на тенденцію надвиробництва цукру на світовому ринку і зниження собівартості тростинного цукру-сирцю, доцільно взяти курс на підвищення митних тарифів, які б були адекватні захисним заходам, що застосовуються у більшості країн - членів СОТ (у Європі ввізне мито на цукор-сирець становить у середньому 340 євро за 1 т). Зробимо розрахунок вартості цукру при імпортуванні та переробці цукру сирцю в залежності від ставки мита (таблиця 2).

Таблиця 2

Розрахунок вартості цукру при імпортуванні та переробці цукру-сирцю

(грн.)

Статті видатків	Вартість 1 т цукру-піску, якщо нульове мито	Вартість 1 т цукру-піску, якщо мито 300 євро
Вартість сирцю	2126,91	2126,91
Мито	0,00	1871,94
ПДВ 20%	425,36	799,80
Перевалка в порту	31,06	31,06
Транспортування до заводу	36,21	36,21
Витрати на переробку	232,9	232,9
Податок до Пенсійного фонду з купівлі валюти 1,5%	31,92	31,92
Послуги банку	0,41	0,41
Всього витратна частина	2 884,77	5 131,15
Відпускна ціна заводу (+ рентабельність 25%)	3 605,96	6 413,94

Отже, необхідно посилити режим тарифного квотування: встановити граничні ставки мита на цукор-сирець на момент вступу у СОТ в розмірі 300 євро за 1 т і після закінченні погодженого періоду адаптації - 250 євро за 1 т. Початковий рівень на білий цукор необхідно встановити в розмірі 340 євро за 1 т,

і кінцевий рівень -290 євро за 1 т. Такий митний захист виключить застосування сезонних мит і забезпечить «прозорість» операцій з ввезення товарів. Що стосується підвищення оптово-відпускних цін на цукор, воно неминуче через зростання цін на послуги природних монополій та інфляції.

Важливим завданням ринку цукру є формування адекватної цінової політики. Вона повинна розглядати наступні питання:

1. Взаємозв'язок між заходами державної підтримки та вільними ринковими цінами.

2. Погодженість та координація формування цінової політики на загальнодержавному та регіональному рівнях..

3. Форми та способи державних компенсацій для еквівалентного міжгалузевого обміну.

Ціни на цукровий буряк і цукор на внутрішньому ринку повинні визначатися, виходячи з попиту та пропозиції, забезпечувати прибутковість виробництва та стимулювати збільшення валових зборів. З метою державного регулювання бурякоцукрового виробництва, поєднання економічних інтересів всіх суб'єктів цукрового ринку органам виконавчої влади необхідно встановлювати мінімальні, гарантовані ціни на цукровий буряк і цукор, як це здійснюється в країнах ЄС. Вони не суперечать принципам ринку, тому що застосовуються тільки у випадку відсутності попиту на ці товари. Ціни необхідно диференціювати по зонах бурякосіяння. Базисна цукристість повинна бути не нижче 16 %. У випадку відхилення застосовуються коефіцієнти перерахування.

Інтервенційна ціна на цукор повинна містити в собі гарантовану ціну на цукровий буряк стандартної якості, що необхідна для виробництва цукру, і середні витрати заводу на її переробку. Дуже важливо, щоб між цінами на цукор і цукровий буряк існувало постійне співвідношення, що буде сприяти оптимізації взаємовідносин між партнерами комплексу. У випадку, якщо на ринку цукру складеться така ситуація, при якій виробники будуть не в змозі реалізувати вироблений цукор у рамках квоти за мінімальною ціною, то держава зобов'язана закупити цукор за цією ціною. На часткову компенсацію

виращування цукрових буряків необхідно виділити коштів з державного бюджету в сумі 546 млн. грн., тобто в середньому 30 грн./т., у порівнянні з країнами ЄС сума підтримки бурякоцукрової галузі складає приблизно 2 млрд. дол. США (10,6 млрд. грн.).

Для успішного функціонування українського ринку цукру необхідно докорінно переглянути податкову політику держави. Новий податковий механізм повинен, у першу чергу, забезпечити податкові пільги для компаній, що вкладають свої кошти в розвиток цукрової промисловості, на вирішення соціальних та екологічних проблем даної галузі.

Отже, декларуючи керівництвом держави про вступ до СОТ необхідно виконати наступні заходи, які забезпечать потреби населення України в цукрі відповідно до рекомендованих фізіологічних норм споживання та відновлять можливості держави в експорті цукру і значно підвищать його конкурентоспроможність на зовнішніх ринках (рис. 1.)

Розробки заходів здійснена за такими напрямками:

- матеріально-технічного забезпечення;
- організаційного та інформаційного забезпечення;
- науково-технічне забезпечення.

У програмі наводяться заходи щодо зупинення подальшого спаду виробництва цукрових буряків та цукру, створення умов для його стабільного розвитку, які забезпечать потреби населення України у цукрі відповідно до рекомендованих норм споживання та відновлення можливостей держави в експорті цукру і значного підвищення його конкурентоспроможності на зовнішніх ринках.

Для вирішення поставлених задач цукрова галузь потребує державної підтримки, а саме:

- впровадження заходів державного регулювання ринку цукру шляхом встановлення гарантованих цін, надання дотацій та пільгових кредитів, інвестування виробництва, субсидування експорту, проведення інтервенційних закупок тощо;

- запровадження гнучкої митної політики, направленої на захист вітчизняного виробника цукру.

Рис. 1. Програма заходів стабілізації та розвитку бурякоцукрового комплексу України

IV. Висновки. Здійснення таких заходів, передбачених програмою, дозволить: збалансувати попит та пропозицію з метою запобігання перенасичення, обвалів ринку цукру та виникнення його дефіциту; визначати і прогнозувати рівень внутрішніх цін на буряк і цукор; встановлювати на їх базі митні тарифи, що обмежують ввіз цукру - сирцю та практично забороняють ввіз імпортного білого цукру; створити системи інформаційного й наукового забезпечення галузі.

Література

1. Борисенко Б. Основи конкурентної політики. – К.: Таксон, 2004.
2. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил та інструментів СОТ / Наук. ред. Т.М. Циганкова. – К.: КНЕУ, 2003.
3. Духновська Л.М. Регулювання ринку цукру в умовах вступу України до СОТ // Економіст. – 2005. – №9. – С. 44-45.
4. Михайлов Ю. Країна перманентних криз // Агробізнес сьогодні. – 2005.- №11 (76). – С. 12-15.
5. Опыт стран-членов ВТО по защите национальных интересов на внутреннем рынках: Журнальный вариант монографического исследования // Мировая экономика и международные отношения. – 2002. – №8. – С. 12-121.
6. Панков В., Макогон Ю. Инновационная деятельность и стратегия повышения конкурентоспособности продукции: международный и региональный аспекты// Економіст. – 2005. – №6. – С. 40-45.